

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Fide Instrvmentorum. Titvlvs XXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. IX.

Testes, qui se subtrahunt, etiam in criminali cogendi sunt. Idem Archiepiscopus Mediolanensis.

Cum contra magistrum R. super eo, quod dicitur falsas de sede Apostol. literas reportasse, ac per se vel procuratorem fuisse eisdem, tibi direximus scripta nostra, postulasti per sedis Apostol. oraculum edoceri, utrum super praefato vitio falsitatis testes compellere debeas nominatos. Nos igitur a respondemus, quod testes praedicti, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per cen. eccl. debes appel. remota, compellere veritati testimonium perhibere b.

CAP. X.

Non summatur propter varietatem lectionum, nec etiam dividitur.

Honorius III. Abbati S. Eugenii, & magistro G. canonico Senen.

Dilectorum filiorum Vultarani capituli ex parte una, & Episcopi Vultarani ex altera procuratoribus in nostra praesentia constitutis: [1 & infra.] Testes qui fuerint nominati, praeterquam super criminibus (si se) gratia vel timore subtraxerint, vel odio) per censuram ecclesiasticam cogatis veritati testimonium perhibere.

[1 Dil. si. tit. SS. Cosma & Damiani Diac. Card. concessimus auctoritatem, coram quo cum per conventionis & reconventionis modum super diversis capitulis que sub bulla nostra vobis transmissimus in eadem causa, sit fuerit legitime contestata, &c.] sic absistimus.

CAP. XI.

Ad detegendam veritatem conjuratioms coguntur socii, etiam iurati.

Idem Episcopo Bonon. & magistro B. c.

Venerabilis frater noster Archiepiscopus Ravennaten. proposuit, quod eives Cerviceni. d. cum M. & L. e quondam clericis ecclesie Raven. quendam praesumptum conjugationem facere contra eum, nihilominus in detrimentum ejus dantes eis quendam pecuniam quantitatem: & ad hac celanda se adstringentes vinculo juramenti, unde humiliter supplicavit, ut eum causam super his, & quibusdam articulis vobis duxerimus committendam, & ipse intentionem suam probare non possit, nisi testimonio civium praedictorum s. providere ei g. ne pro defectu testium pereat sua iustitia, dignemur. Ideoque mandamus, quatenus monitione commissa per censuram eccles. appellat. remota cogatis illos quos videritis compellendos, ut ab hujusmodi juramento absolvant, quos idem Archiepiscopus ad testimonium duxerit producendos: eos nihilominus (si se gratia, vel odio, vel timore subtraxerint) districtione simili compellentes ad perhibendum testimonium veritati.

DE FIDE INSTRUMENTORUM.

TITVLVS XXII.

CAP. I.

Instrumenti exemplum non solemniter sumptum, fidem non facit nisi originale. b. d. secundum ipsius mentem.

Gregorius h.

Scripturam si authenticam non videmus, ad exemplaria nihil facere possumus.

CAP. II.

Corruptum instrumentum si testes inscripti decesserint, nisi sigillum habeat authenticum, vel a notario sit confectum.

a Igitur raiter, &c. b Adde quod iure civili mutuantur. conc. l. 1. ff. si quis ius decem. non ob. c in quibusdam, B. Episcopo. d Cormen. alit. Cernon. alit. Tremem. e al. M. & L. f l. 1. C. de haret. l. quous. ff. de questio. & l. cum probatio. ff. de probat. g. dicitio, et. deest. h lib. 2. epist. 3. cap. 42. regesta. i Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.

Alexander III.

Scripta vero a authentica, si testes inscripti decesserint (nisi per manum publicam facta fuerint, ita quo appareant publica, aut authenticum sigillum habuerint, per quod possint probari) non videntur nobis alicuius firmitatis robur habere.

CAP. III.

Rescriptum Apostolicum propter ravoram, in loco non suspecto non censetur vitiosum. b. d. secundum mentem.

Idem.

Ex literis vestris b accepimus, quod cum causa, quae inter magistrum A. & R. super capella de Ambitoria e vertitur, de mandato nostro susceperitis terminandam, praefatus R. literarum sibi copiam fieri postulavit. Qui cum eas argueret falsitatis, quia in narratione facti abrafra sunt, ubi scriptum est iura parochialis: [1 & infra.] Dicimus, quod propter abrationem illam iudicati false non possunt, nec etiam haberi suspectae, praesertim cum privilegia in possessionibus abradantur, & literae in narratione facti (si erratum est) possunt incunctanter abradi.

[1 Nos autem inscriptis literas vestras.]

CAP. IV.

Redarguenti privilegium de falso, iudex faciet illud exhiberi coram iudice & paucis, & in loco congruo & securo: & interion subitur sententia lata per illud.

Idem Eboracensi d Archiepiscopo.

Accepimus a literas, quas Abbas sancti Augustini contra Cantuarien. Archiepiscopum transmittit: [1 & infra.] Cum privilegia non inspecta non valeant argui falsitatis, & difficile sit & f. periculosum, ea apud sedem Apost. exhiberi: praecipimus, ut vel exhibeantur eidem Archiepiscopo in claustro praedictorum fratrum, vel in alio loco congruo & securo, usque ad nativitatem proximam sancti Iohannis Baptistae. Si vero nec venient, nec sufficientem responsalem miserit, ei perpetuum silentium imponatis ipsa ulterius arguendi. Interim autem nolumus illa privilegia vacillare: sed praecipimus sententiam, quae eorum obtentu super statu monasterii lata est, inviolabiliter observari. & infra. Iubemus etiam, ut Archiepiscopum in inspectione privilegiorum 12. hominum numero faciat esse contentum.

[1 Nos itaq. attendentes tempus ad. praesequendam applicationem praescriptam nullatenus expectandum.]

CAP. V.

Instrumentum vel privilegium, quo quis utitur coram iudice diverso integritate legi debet: sed solum illud capitulum, etiam agitur, edi debet.

Celestinus III. Abbate sancti g. Secundi.

Contingit interdum b, ut dicitis, quod quando cunque cum aliquo item habetis, privilegium vestrum ad versa parti cogimini plenus exhibere: unde accidit, quod occasione unius capituli, super quo convenimini, plurimalitigia suscitantur: [1 & infra.] Consul. tua taliter respondemus: ut quando unque super exhibendo privilegio, vel indulgentia, seu instrumentum fueritis requisiti, praesente iudice, aut aliquibus praesentibus viris deputatis ab ipso, audiente parte contraria tantummodo recitetur, ita quod si tantum super uno capitulo s. questio fuerit, illud solummodo delatibatur, & ad versa parti copia ejus fiat.

a Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. b Cap. 1. eod. tit. 2. compil. c Ambrosiana. al. Alodon. d Male Episcopo. e Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. vid. Guid. Pap. hic. f etiam. g In Cod. Barb. Fromundi, & eiusdem conventus. h Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. vid. Bar. & Bald. in l. fin. C. de proc. imp. off. Bar. & Argel. in d. si. C. de hon. iud. au. poss. Felso. in ca. 1. sup. de proba. Bald. & doct. in l. civile. ff. de leg. i articulo. [1 Et

[I. Et sic evidenter amuli multarum cavillationum argumen-
ta recipiunt, quibus etiam pacem & tranquillitatem vestram im-
pugnatur. Quia vero interest nostram iurgium suscitandum obviare, &
suscitata decidere.]

CAP. VI.

Instrumentum publica manu non confectum, habens sigillum,
cuius litera non sunt legitime, vel scriptura deleta, vel enormem
partem fracturam, non probat. hoc dicit, prout magis facit ad 111.
bon. Erat casus quotidianus & notabilis pro sicut sigillis antiquis.
Parrm.

Innocentius III. Mediolanensi Archiepi-
scopo.

Inter dilectos a filios G. Abbatem de Scozula, & B.
procuratorem tuum super subjectis articulis, diu fuit
in nostro auditorio litigatum. Petebat siquidem Abbas
nomine monasterii sui, à præfato procuratore tuo no-
mine Mediolanensi ecclesie restitui monasterio memo-
ratorum Scozula, cum honore, districtu & jurisdic-
tione loci præfati, dicens ad monasterium hæc omnia
pertinere, hoc ipsum dicens de hominibus, qui ha-
bitant in Curteni Berunen. b & tenent res monaste-
rii in Gallia, de quibus monasterium obtinuerat in
iudicio possessorio per sententiam Episcopi Veronen-
sis. Hæc omnia petebat cum omnibus fructibus inde
perceptis: salvo in omnibus iure addendi vel demin-
uendi: satagens comprobare omnia, quæ præmissa
sunt ad suum monasterium pertinere. Primo per pri-
vilegium Luithardi comitis, quondam Episcopi Luca-
ni, qui monasterium ipsum fundaverat, & ei, quæ
præmissa sunt, donaverat universa. Secundò per instru-
mentum sententie Asperi, quondam Mediolanensi Ar-
chiepiscopi, quam ex delegatione d. Lodovici Imper-
atoris tulit super his, pro monasterio, contra A. præfati
Luithardi nepotem, qui super his monasterium mole-
stabat. Tertio per privilegia Romanorum Imp. &
præfati Henrici, qui præmissa omnia monasterio
confirmabat, vel etiam conferebat. Quarto per instru-
menta locationum, quas fecerant diversis personis Ab-
bates monasterii memorati. Testes quoque produce-
rat, per quos nitebatur probare, quòd monasterium
260. annis & circa e, & à 50. annis & supra possede-
rat supradicta: & quòd fama publica erat, ea omnia
præfato monasterio, à jam dicto Luithardo fuisse do-
nata. Sed contra privilegium donationis à procuratore
tuo multa fuerunt objecta. Primò, quia ibi maximè
apparebat consumptum (videlicet in annotatione indi-
ctionis) ubi potuisset falsitas facilius deprehendi. Se-
cundò, quia cum charta vetustissima videretur, recen-
tior apparebat scriptura, tanquam non illo tempore
facta fuisset. Tertio, quia falsum sigillum vitiose vide-
batur appositum, eo quòd à media parte sigilli appa-
rebat quadam imago non cum mitra in capite, sed
cum pileo: nec induta Pontificalibus, sed regalibus in-
dumentis f, tenens in manu non baculum pastorale,
sed quasi sceptrum regale, cuius facies non appa-
rebat integra, sed dimidia, tanquam in illa medie-
tate respiceret aliam mediam, quæ tamen tota vacua
remanebat, sed quadam imago videbatur ex ea fuisse
deleta: quia cera in ea parte, nec in colore, nec in pla-
nitate reliquæ parti similis apparebat: unde non Epi-
scopi, sed Imperatoris videbatur fuisse sigillum, quia g
in una medietate Cæsaris imaginem exprimebat, & in
altera medietate præsumebatur, vel filii, vel conjugis
imaginem habuisse: nam in ipso sigillo nullæ aliæ li-
teræ apparebant, nisi quæ nomen proprium cum hac
adjectione, Dei gratia, designabant. Sed cum proprium
nomen ipsius Episcopi fuerit Luithardus, & in nomine

proprio quod exprimebat sigillum, deletæ fuerant duæ
literæ: secunda, quæ erat inter l. & t. & sexta, quæ fue-
rat inter r. & u. ita, quòd si secunda o. & sexta fuisset i.
proculdubio non Luithardus, sed Lotharius legeretur:
quod etiam inde a convinci poterat, quòd secundum
dispositionem aliarum literarum inter l. & t. non erat
spacium, nisi quòd potuisset unam literam continere:
cum secundum integritatem huius nominis Luithar-
dus inter l. & t. duæ literæ sunt diversæ. præterea inter
r. & u. tam modicum erat spacium, ut in eo nec hæc li-
tera d. quæ majus occupat spacium, sed hæc litera i. quæ
minimum occupat, videretur formata fuisse. Rursus
cum cera sigilli ab interiori parte vetustissima esset, ce-
ra quæ posita erat ab exteriori parte, quasi ad conserva-
tionem sigilli, recens erat & mollis. Quòd cum dili-
genter investigatum fuisset, certo certius est compertum,
quòd sub vetusto sigillo charta fuerat perforata, & per
glutinum novæ cæræ, quæ fuerat posita exterius, quasi
ad conservationem sigilli, vitiose fuit ipsi chartæ sub-
iunctum. Eadem falsitatis specie, per vitiosam videli-
cet appositionem sigilli, cætera fere privilegia Roma-
norum Imp. præter privilegia Henrici, vel falsa reper-
ta sunt, vel falsata. Sed & ipsum Henrici privilegium
ad fidem instruendam non videbatur sufficere, quia
nec erat publica manu confectum, nec sigillum habebat
authenticum, eo quòd erat ex media fere parte
consumptum, nec plus de nomine proprio, nisi ultima
medietas: videlicet, icus, nec de cæteris literis nisi hæc
adjectio, Dei gratia, apparebat, ita quòd ex literis ipsis
non magis poterat comprobari fuisse sigillum Henrici,
quàm Lodovici. Instrumentum quoque sententie
multis modis inveniebatur suspectum, tum quia in
ipso quadam apparebant literæ: tum quia subscriptio
notarii videbatur manus alterius fuisse, quàm subscrip-
tio b instrumenti: cum tamen notarius in subscrip-
tione profiteretur se instrumentum manu propria con-
scripsisse. Litera quoque recentior videbatur, quàm
charta, & aqua videbatur encaustum a infectum, ut an-
tiquius appareret. In omnibus d autem Imperiali-
bus privilegiis, quæ posteriora fuerant, nulla est ha-
bita mentio de sententia, quamvis in eorum aliquibus
mentio facta fuerit Luithardi, qui dicebatur donatio-
nem fecisse. Porro si legitimum esset instrumentum
sententie, per illam tamen sententiam nullum Medio-
lanensi Archiepiscopatui præiudicium poterat genera-
ri, cum ipsa sententia lata fuerit inter alios: & res in-
ter alios acta alii non præiudicet. Nec attestatio-
nes, quæ continebantur in instrumento sententie, per
quas legitima donatio Luithardi videbatur esse pro-
bata, poterant eidem Archiepiscopatui nocuumtum,
aliquid irrogare, cum inter alias personas, & in alio iu-
dicio receptæ fuissent. Cæterum memorati Henrici
privilegium, quod non solum confirmationis, sed etiam
donationis videbatur fuisse, unde rerum dominium
donatarum intelligi fortè poterat monasterio adquisi-
tum, quamvis ex forma petitionis, quæ in ipso privile-
gio declaratur, confirmatorum videretur fuisse, unde
tamen intelligatur eo modo quo magis posset valere:
distinguendum videbatur, ut idem Henricus alia dona-
verit, & alia confirmaverit: cum eadem legitime ne-
quivissent confirmari pariter & donari: confirmari,
tanquam prius habita & possessa: donari, tanquam tunc
tradita & concessa: ac per hoc illa non poterant intelli-
gi per privilegium illud donata, sed confirmata, cum iuxta f

a Contici. b super scripto. c al. incaustum. est autem en-
caustum librariorum atramentum, de quo Gal. Rhodig. 7. l. 1. antiq.
cap. 31. d etiam. e Vid. l. 3. & ibi Dolt. & Barr. D. l. 1. d. sitor.
f Iuxta sanctitates legitimas, quod mensuram ex una causa ex alia cau-
sa amplius metiri fieri non potest.

a Cap. 1. ed. tit. in 3. compil. b al. Bimensi. c Leimen.
d Ludovici. e al. infra. f Dicitur, indumentis, desit in non-
minus vestigi exempl. g al. quod.

legum sanctiones, quod meum est, ex alia causa meum fieri non possit, nisi desierit esse meum: [1 & infra.] Cum ergo privilegium Henrici confirmatorum tantum extiterit, saltem quo ad illa, quae deducta sunt in iudicium, si principale non tenuit, nec accessorium, quod ex eo vel ob id dignoscitur esse securum: [2 & infra.] Per instrumenta vero locationis, nec est utique probata proprietas, nec ad plenum possessio, cum ad probationem rei propriae sive ad defensionem non sufficiat facta locatio: [& infra.] Cum autem super his fuisset diutius litigatum, quia legitime probata non fuerant quae petebantur ad monasterium pertinere, ab impetitione ipsius procuratorem tuum nomine tuo & Mediol. ecclesiae sententialiter diximus absolvendum: quoniam cum obscura sunt iura partium, consuevit contra eum, qui petitur est, iudicari.

[1. Praesertim cum pars monasterii visa fuerit comprobare, tum per privilegium concessionis, tum per instrumentum sententiae, vel illa quidem legitime fuerant a Luitarico donata, & illa donatione per totum iudicium est usata, unde post donationem huiusmodi eadem eidem non poterant redonari.]

[2. Turi modo cetera privilegia Romanorum Imperatorum, etiam si vera fuissent ac sine suspitione reposita, ad probationem tamen invalida probarentur.]

CAP. VII.

Non valent literae super absolutione voti per cruce signatas, imferrata tacita veritate, vel expressa falsitate.

Idem Cantuariensi Archiepiscopo.

Quod super his: & infra. Quasi vultis, quid agere debeas circa cruce signatos, qui dicentes se ab Apostolica sede redire, super absolutione sua ignora cardinalium sigilla reportant: cum eis super impedimentis expositis non fuisset de levi credendum. Ad quod teliter respondemus, quod quando talibus literas indulgemus, illis, qui personas & facultates eorum plenius noverunt, hoc modo scribimus, ut super impedimentis expositis (inquisita diligentius veritate) statuant circa illos, quod animarum salutem, & succursui terrae sanctae magis noverint expedire: providentes attentius, ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Unde si tales per suppressionem veritatis, aut falsitatis expressionem, literas non solum Cardinalium, sed & nostras, nec solum dubias, sed & certas confiterit impetrasse, carere volumus impetratis, & eis non obstantibus ad voti executionem compelli.

CAP. VIII.

Si de extraneis dubitatur, an decretalis sit authentica: aut est iuri consona, & tunc iudicatur secundum illam: aut dissona, & tunc Papa consultitur.

Idem Helensi Episcopo.

Astoralis b. &c. [1 & infra.] Auctoritate presentium duximus statuendum, ut cum decretalis aliqua, de qua iudex merito dubitet, allegatur: si eadem iuri communi sit consona, secundum eam non metuat iudicare: cum non tam ipsius, quam iuris communis auctoritate procedere videatur. Verum si iuri communi sit dissona, secundum ipsam non iudicet, sed superiorem consulat super ea.

[1. Quasi vultis etiam quibus in diebus fides sit adhibenda Decretalibus, de quorum auctoritate iudex potest non immerito dubitare, cum plures inveniuntur in compilatione scholarium, & allegentur in causis, de quibus per bullam non constitit, nec ipse per metropoles insinuat fuerint. Quia igitur saepe contingit, quod etiam coram nobis decretales huiusmodi proponuntur, quas esse authenticas dubitamus, f. i. benignius respondentes.]

CAP. IX.

Post publicatas attestaciones usque ad conclusionem possunt in-

a Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. b Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Vid. Bart. & D. D. in l. cum prolati. De re iudic.

strumenta produci. hoc primo. Consuetudo loci facit instrumentum authenticum. hoc secundo.

Idem Episcopo sancti Andreae, & Abbati de Broch.

Ubi dilectus a: & infra. Ad secundam quaestionem duximus respondendum, quod utraque pars potest instrumentum etiam post publicationem attestationum usque ad definitive sententiae calculum exhibere, antequam sit in causa conclusum. Super tertio vero articulo respondemus, quod si consuetudo illius patriae obtineat ad probata, ut instrumentis illius Regis fides adhibeatur, vos ea securè poteritis admittere: praesertim cum supra dictus Rex tantae fuerit honestatis, quod ipsius instrumenta maxima auctoritatis sint in partibus & Scotianis.

CAP. X.

Falsitas instrumenti, vel quod deest instrumento, probari potest per testes.

Idem Petro civi Viterbiensi.

Ubi Ioannes c. eremita a te centum triginta libras Senen. ex causa mutui coram Donadeo & Io. iudicibus Viterbiens. petiisset, & tu ex adverso proponeres, quod cum idem in centum & octoginta libris tibi pro pretio domus, quam eidem vendideras, teneretur, centum triginta libras ex illis non immerito debebat compensare. Tandem cum super hoc & quibusdam aliis articulis inter vos fuisset aliquamdiu litigatum, iudices attestacionibus publicatis te sententialiter condemnaverunt, ut eidem praedictae domus possessionem vacuam d. traderes, & a creditoribus liberatam: & infra. Cum igitur ab hac sententia ad nostram audientiam duxeris appellandum, & nos tam tibi, quam praedicto Ioanni T. Subdiacono & Capellanum nostrum dedimus auditorem, ex parte tua fuit propositum supra dictae domus venditionem non puram, sed conditionalem potius extitisse, ac nullatenus teneri ad traditionem ipsius, quatuor nihilominus testibus ad hoc probandum inductis, quod etiam novum esset capitulum, pendebat tamen ex veteri, qui jurati deposuerunt se interfuisse contractui inter te & praedictum Ioannem super eadem domo celebrato, pro qua centum, octoginta librarum precium tibi fuerat constitutum, tali videlicet adjecta conditione, ut tu domum ipsam inhabitares libere in vita tua, & post obitum tuum M. & R. natis tuis ejusdem Ioannis nepotibus remaneret, cuius conditionis intuitu domum ipsam eidem Ioanni pro minori precio vendidisti, cum a G. morandi pro ipsa C. C. libras potuisses habere, anni vero, mensis & diei, quo venditio facta fuit, iidem testes se dissecant minime recordari. Dicitur vero Ioannes venditionem non conditionalem, sed puram propositum extitisse, ad hoc probandum publicum exhibens instrumentum: [1 & infra.] Tabellionem quoque, qui confecerat instrumentum, & unum ex testibus in instrumento subscriptis ad id probandum induxit: [2 & infra.] Porro cum dubitatio fuisset exorta, utrius deberet probatio prevalere, pro tua fuit parte propositum: quia etiam eandem vim obtineant instrumentorum fides, & depositiones testium, in litibus exercendis, non tamen quolibet instrumentum tanti debet esse momenti, ut trium vel plurium idoneorum testium depositionibus praefertatur: [3 & infra.] Ad hoc autem idem Ioan. ex adverso respondit, quod cum intentionem suam per jam dictum fundaverit instrumentum, ac tu in modum exceptionis venditionem ipsam non pure, sed conditionaliter

a Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. b Scotiani. c Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. d Quando dicitur vacua possessio. Vid. per Ang. & legistas in l. in conventibus. §. si qua va. nam. ff. de verb. oblig. gloss. in §. quod autem. Insuper de usu cap. ecclesia.

celebratam esse proponas a, nec per testes ad hoc a te inductos de certo fuerit tempore facta fides, & ideò non appareat quod super illa venditione deponant, quam constat per dictum instrumentum determinato tempore fuisse contractam, huiusmodi probatio videbatur inefficax ad intentionem contrariam elidendam. Verùm repositionem istam esse proponendas invalidam: quoniam cum utraque pars à nobis interrogata, fuisset in iure confessà, quòd unica tantum venditio super domo contracta fuerit: & ex depositionibus testium liqueat venditionem conditionalem fuisse: ex utriusque confessione colligitur ejusdem domus venditionem conditionalem extitisse, non puram, non obstante quòd ipsa interrogatio facta fuerit postquam à partibus extitit in causa conclusum, cum iudex (qui usque ad prolationem sententia debet universa rimari) possit interrogare de facto quòd dubitationis aliquid b occurrit. [4 & 7.] De consilio fratrum nostrorum pronuntiavimus, venditionem predictam domus fuisse conditionaliter celebratam, & te ob hoc c nullatenus obligatum ad traditionem ipsius: super hoc memorato Ioanni silentium imponentes. Sententiam verò iudicium predictorum, qui alias iuste pronuntiasse noscuntur (cum huiusmodi exceptio coram ipsis nec probata fuerit nec objecta) quò ad dictum capitulum infirmamus, eam quò ad alios articulos d auctoritate apostolica confirmantes.

[1. In quo profectibus in propria voluntate vendidisse ac tradidisse domum ipsam eidem Io. heremita, & postea CLXXX. librarum processum receperit.]

[2. Sed licet tabellio venditionem puram extitisse firmavit, prout in serie instrumenti continetur, utrum tamen sub conditione vel parte facti contractus iuris, dixit se minime recordari.]

[3. Sicut est etiam si propter tabellionis auctoritatem, qui suum officium fideliter adimplere praesumit, cum ad hoc ex iuramento tenetur, tanta fides adhibeatur instrumenti confectio, quanta foret duobus idoneis testibus adhibentibus: sed cum per quatuor testes omni exceptione majori fuerit manifeste probatum, supradictam venditionem fuisse conditionaliter celebratam, eorum depositiones afferunt instrumentum merito preferendas.]

[4. Huiusmodi & alia iam coram nobis quam coram predictis episcopis proposita & plenus intellectus.]

CAP. XI.

Defectus littera non vitiat rescriptum.

Honorius tertius.

Ex parte e charissima in Christo filia B. quondam Anglorum reginae fuit propositum. [& infra.] Quia rescriptum Apostolicum pro eo quòd in hac dictione, spoliarunt, hac figura O, deerat, asseritur vitiosum: mandamus, quatenus hoc non obstante in negotio ipso ratione praevia procedas.

CAP. XII.

Litae appellatur à iudice, qui parti hoc petenti, non facit eadem communia instrumenta.

Gregorius IX. prior sancti Bartholomaei & decano de Arcubus London. g

Perpetuus vicarius ecclesiae de Recham nobis exposuit, quòd cum prior & convenus de Ledis eum super decimis coram iudicibus auctoritate Apostolica convenissent, & dictus G. super similibus coram ipsis reconvenisset eosdem, quia dicti iudices copiam

a Infero quòd per confessionem rei, ubi debitum est liquidum, admittitur reconpensatio. l. Iulianus. §. offerri. De all. emp. b v. de l. ubi con. de inter. all. l. 1. & 2. eod. tit. c. Haec 2. verba, ob hoc, distant in verborum. d. Haec verba, auctoritate Apostolica, desunt. e. v. de Rom. cons. 3. Bald. in l. imperator. ff. de stat. hom. & l. si in l. si qui mihi bona. de acqu. heredi. f. Anglicorum. g. Lugdun.

quorundam instrumentorum communium, quae habebat pars altera, & per quae intendebat intentionem suam super principali fundare, fieri non faciebant eidem hoc cum instantia postulanti, nostram audientiam appellavit. Ideoque mandamus, quatenus si est ita, revocato in statum debitum, &c.

CAP. XIII.

Scriptura contraria ab eodem producta, fidem non facient.

Idem.

Imputari ei a potest, qui contrarias inter se scripturas in iudicio protulit, fidem sibi adinvicem derogantes, cum in ipsius fuerit potestate, quam voluerat non proferre.

CAP. XIV.

Si in instrumento debiti exprimitur causa, condemnatur debitor, nisi probet inadbitum: si non exprimitur, necesse est, ut creditor probet id fore debitum.

Idem.

Si cautio, quam à te indebitè proponis expositam, indeterminatè loquatur, adversarius tuus tenetur offendere debitum, quòd continetur in ea. Sed si causam, propter quam huiusmodi scriptura processerit expresseris in eadem, confessioni tuae fiat: nisi probaveris te id indebitè promississe.

CAP. XV.

Auctoritate ordinarii potest notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere.

Idem L. tabellioni.

Cum P. tabellio morte b praeventus, quaedam non perfecit instrumenta, quae in nota redacta fuerant ab eodem: Ad petitionem eorum, ad quos pertinent, auctoritate ordinarii iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere, habitura per hoc perpetuam firmitatem.

CAP. XVI.

Instrumentum exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarii, eandem vim habet cum originali.

Idem.

Si instrumenta propter veritatem, vel propter aliam iustam causam exemplari petantur. Coram ordinario iudice vel delegato ab eo specialiter praesententur: qui si ea diligenter inspecta, in nulla sua parte vitiosa repererit, per publicam personam illa praecipiat exemplari, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.

DE PRÆSUMPTIONIBVS. TITVLVS XXIII.

CAP. I.

Sicut manifestè nocent est pama obnoxius, ita & occultus, licet postea dicat se loco fecisse.

Salomon in Parabolis. c

Sicut noxius est, qui mittit lanceas & sagittas in mortem, ita vir, qui fraudolenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus, dicit, ludens feci.

CAP. II.

Ex violenta presumptione fertur definitiva, & est casus notabilis.

Idem. d

Afferte mihi gladium. Cumque attulissent, ait: dividite infantem vivum, & date dimidiam partem uni.

a Vid. Anon. de Bur. in c. nostra. sup. de testibus. & ca. ex tempore. sup. de res. Bart. & Salic. in l. scriptura. C. de fide instrum. Bald. in l. imperator. 1. De stat. hom. b Vide Mart. de afflic. super conf. Neapol. in ca. Bajulos omnes. not. 13 & seq. Bal. cons. 62. l. 3. Alex. cons. 136. & 137. l. 1. c. Ca. 20. & c. 1. eod. tit. in l. compul. d in iudicio dmarum mulierum. l. 3. Reg. c. 3. & c. 2. eod. tit. in l. comp.

ffio-
pars
atrec-
xhibi-
terio
illus
legis
pre-
quod
ous b

ntif

bras
iudic-
eres,
pro
cen-
om-
aliti
adi-
de-
im-
: &
ien-
ora-
li su-
fudi-
tra-
hoc
pau-
runt
oan-
tum,
im-
plan
in M.
eae
lo-
i pro
uis &
erunt
onem
e, ad
unt-
rat in-
o sub-
Porro
batio
ni can-
officio
od illi-
am vel
ratur:
o re-
ictum
eprio-
aliter

1. eod.
er. Ang.
de verb.
celebra-